VÝZNAM TERÉNNÍ VÝUKOVÉ PRAXE PŘI PŘÍPRAVĚ BUDOUCÍCH PRACOVNÍKŮ V CESTOVNÍM RUCHU

Eva Janoušková, Stanislava Pachrová

Abstract

A vocational practice is an essential part of Travel & Tourism bachelor studies at the College of Polytechnics Jihlava (Czech Republic). Obtained practical experience is for students very important for succeeding at the labour market after their graduation. Students of the College of Polytechnics Jihlava are required, in addition to a long-term practical work placement, to pass two weeks of special practical training courses, mostly in abroad. This paper deals with characteristics and importance of this specific type of practical training and it also substantiates the insertion of this practice in the Travel & Tourism bachelor curriculum.

Keywords: College of Polytechnics Jihlava, Travel & Tourism, vocational practice, practical training course, employability of graduates

Úvod

Studijní obor Cestovní ruch na Vysoké škole polytechnické Jihlava (dále také VŠPJ) poskytuje studentům prakticky zaměřené ekonomicky orientované bakalářské vzdělání pro výkon odborných činností v různých oblastech cestovního ruchu. Studenti jsou připravováni k řešení standardních oborových situací na úrovni managementu provozních, personálních, finančních i organizačních oblastí všech forem podnikání v cestovním ruchu (cestovních kanceláří a agentur, ubytovacích zařízení, informačních center...) i ve veřejné správě (Pachrová, 2009).

Struktura předmětu Praxe oboru Cestovní ruch na VŠPJ

Zásadní důraz je v oboru kladen na praktickou použitelnost získaných poznatků, tj. na propojení teoretických znalostí s aplikačně orientovanými znalostmi a dovednostmi. Praktická orientace je dána i povinnou praxí v celkové délce 22 týdnů, během které student své teoretické i aplikační znalosti a dovednosti ověřuje, rozšiřuje a nabývá tak praktických zkušeností nutných pro svůj další rozvoj. Vzhledem k délce praxe a její náročnosti je odborná praxe rozložena do několika navazujících celků (podle *Směrnice k odborné praxi pro studenty oboru Cestovní ruch*): Souvislá praxe ve firmách a organizacích probíhá 3 týdny na konci prvního ročníku, 3 týdny na konci druhého ročníku a po celý semestr ve třetím ročníku (14 týdnů v šestém semestru studia). Dále jsou studenti povinni

absolvovat dvakrát během studia týden *terénní výukové praxe*. Podrobné charakteristice a významu tohoto typu praxe je věnován náš příspěvek.

Terénní výukové praxe na VŠPJ

Terénní týdenní výukové praxe jsou specifickou formou výuky vedenou akademickými pracovníky katedry cestovního ruchu ve spolupráci se školní cestovní kanceláří. VŠPJ je jedinou vysokou školou v České republice, která má vlastní cestovní kancelář. Ta úzce spolupracuje s katedrou cestovního ruchu v rámci výuky a praxí, ale vytváří také vlastní komerční zájezdy a nabízí produkty dalších cestovních kanceláří. Studenti pod odborným vedením připravují modelové produkty (typu zájezdu, poznávacího pobytu apod.), které pak také společně realizují. Hlavním cílem terénních výukových praxí je upevnění a praktické procvičení teoretických poznatků z techniky služeb cestovního ruchu (dopravních, ubytovacích, stravovacích aj.), geografie cestovního ruchu, dějin umění, metodiky průvodcovské činnosti a dalších oblastí studia.

Vedle terénních praxí formou zájezdu nabízí katedra cestovního ruchu vybraným zájemcům z řad studentů i další možnosti, jak terénní výukovou praxi absolvovat. Vždy jde o akci, která probíhá pod vedením pedagogů katedry cestovního ruchu. Například mezinárodní studentské workshopy nebo zahraniční poznávací pobyty pořádané ve spolupráci s partnerskými vysokými školami. I zde se na realizaci podílí školní cestovní kancelář.

Terénní výukové praxe na VŠPJ mají formu:

- klasického poznávacího zájezdu tuzemského nebo zahraničního. Vedle autobusové dopravy je v případě zájmu studentů využívána i doprava letecká.
- pobytového zájezdu do zahraničí.
- poznávacího zájezdu bez dopravy (účastníci se každý den scházejí na stanoveném místě – např. týdenní praxe v Praze, která navíc probíhá v angličtině).
- speciální zahraniční praxe, které jsou organizovány ve spolupráci s partnerskými vysokými školami.

Praxe formou zájezdu, role školní cestovní kanceláře

Terénní výuková praxe je specifickou formou výuky. Nemůže být a v žádném případě není totožná s klasickým zájezdem jako turistickým produktem. Z pedagogického hlediska jde o aplikaci tzv. „situační aktivizující výukové metody“, tedy způsobu vedení výuky tak, aby bylo vytýčených cílů dosahováno na základě aktivní účasti studentů a jejich bezprostředního zapojení do výukových aktivit. Pro tento typ výukových metod jsou charakteristické tři fáze: příprava, realizace a hodnocení. Studenti se aktivně pod vedením pedagogů podílejí

na přípravě a průběhu praxe, kdy se představí buď v roli průvodce, který podává informace o navštívených místech, nebo mají za úkol plnit úlohu organizačních vedoucích jednotlivých dnů. Po skončení pak provádějí reflexi formou seminární práce.

Praxi zpravidla vede jeden akademický pracovník – vedoucí zájezdu. Ve výjimečných případech je nezbytný druhý vyučující na pozici pedagogického doprovodu.

Tab. 1: Přehled celkového počtu účastníků výukových praxí formou zájezdu studentů oboru Cestovní ruch VŠPJ za posledních pět let

Table 1: Total number of practical training tours participants in last five years

Rok	Praxe	Počet účastníků
2009	Londýn, Paříž, Normandie - Bretaň, Provence, Okruh tří států, Maďarsko, Švýcarsko, Lechtal, Broumovsko, České Švýcarsko	447
2010	Londýn, Paříž, Normandie - Bretaň, Provence, Severní Itálie, Berlín – Drážďany, Nizozemsko, Maďarsko, Švýcarsko, Lechtal, Broumovsko, České Švýcarsko, Praha	480
2011	Londýn letecky i autobus, Paříž, Normandie - Bretaň, Provence, Itálie - Toskánsko, Helsinky - St. Petersburg, Berlín – Drážďany, Nizozemsko, Maďarsko, Chorvatsko – Rab, Broumovsko, České Švýcarsko, Praha	512
2012	Paříž, Normandie - Bretaň, Provence, Itálie - Toskánsko, Itálie – sever, Berlín – Drážďany, Lechtal, Nizozemsko, Maďarsko, Švýcarsko, Chorvatsko – Rab, Broumovsko, České Švýcarsko, Praha	534
2013	Londýn, Paříž, Normandie - Bretaň, Provence, Itálie – sever, Berlín – Drážďany, Lechtal, Nizozemsko, Maďarsko, Švýcarsko, Chorvatsko – Rab, Broumovsko, Praha	440
2014	Londýn, Paříž, Provence, Itálie – sever, Nizozemsko, Maďarsko, Švýcarsko, Broumovsko, Praha ČJ, Praha AJ, Jihlava - Vysočina	414

Zdroj: Školní cestovní kancelář VŠPJ

Role cestovní kanceláře

Skutečnost, že VŠPJ má vlastní plnohodnotnou cestovní kancelář, je do jisté míry unikátem a velkou konkurenční výhodou. Studenti dostávají bezprostřední možnost propojit své teoretické znalosti s praxí. Ostatní vysokoškolská pracoviště v ČR, kde je zájemcům o studium nabízen obor cestovní ruch, takové zařízení nemají.

Cestovní kancelář zajišťuje po dohodě s vedoucím praxe v případě potřeby ubytování, stravování, dopravy a další služby (objednávky vstupenek apod.). Do přípravy zájezdů jsou maximální měrou zapojeni studenti, kteří jsou v cestovní

kanceláři na praxi. Komunikují s vedoucími zájezdů, kteří dohlížejí, zda je praxe připravována podle jejich pokynů. U přípravy zahraničních zájezdů je nezbytná úzká spolupráce s vedoucí kanceláře.

Obr. 1: Logo školní cestovní kanceláře VŠPJ

Figure 1: Logo of the College of Polytechnics Jihlava Travel Agency

Autor: Ak. mal. Vladimír Netolička

Vedoucí praxe

Akademický pracovník, který je vedoucím výukové praxe formou zájezdu plní současně dvě úlohy: jednak průvodce, jednak pedagoga.

a) Vedoucí praxe - průvodce

I když roli průvodců zastávají studenti, nejsou profesionálové a většina z nich je v této roli poprvé. Vedoucí praxe musí kontrolovat obsahovou správnost výstupů, být schopen doplnit a upřesnit informace. Musí být tedy na zájezd podrobně připraven jako každý jiný průvodce. Je vždy plně kvalifikovaným průvodcem (vlastní osvědčení průvodce).

I když studenti plní role organizačních vedoucích, vedoucí praxe musí neustále sledovat jejich činnost (zda jsou účastníci v autobusu opravdu všichni, zda nejsou problémy při organizaci ubytování, nákupu vstupenek, řešení krizových situací jako je porucha autobusu apod.). Tato činnost je ještě náročnější u zahraničních zájezdů s nočními přejezdy (bez nadsázky 24 hodin denně). Přitom učitel musí kontrolu provádět tak, aby studenti měli pocit, že odpovědnost leží na nich. Pokud nastane závažnější krizová situace – zranění apod., musí ji řešit vedoucí praxe.

b) Vedoucí praxe – pedagog

Pokud studenti plní své úkoly výborně, pak je vše snadné – stačí pochvala. Ale je především nutno poučit se z chyb. Vedoucí praxe skupinu metodicky vede a připomíná hlavní zásady práce průvodce. Musí upozornit na chyby, doplnit, jak by mělo vystoupení vypadat (nejen správnost obsahu, ale i celkový projev studenta). Do hodnocení je třeba studenty zapojit, poskytnout jim prostor k vyslovení názoru. Tady je neoddiskutovatelná nutnost pedagogických zkušeností. Vedoucí praxe v rámci výuky v průběhu podává informace napříč odbornými předměty – geografické informace, zásady tvorby a organizace zájezdu, kalkulace cen, předpisy pro řidiče – AETR (nutné přestávky, jak je naplánovat, aby byl dodržen),

apod. Nelze vyloučit i situace, kdy vedoucí musí skupinu studentů občas usměrňovat a dbát, aby dělali škole dobré jméno.

Z pohledu cestovní kanceláře je vedoucí studentské praxe opravdu průvodcem se vším, co k této práci patří. Ručí za hladký průběh zájezdu, za plnění programu, čerpání služeb i závěrečné vyúčtování.

Zájezdy vedou také externí spolupracovníci katedry, ale vždy jsou to lidé s pedagogickou praxí na VŠPJ (učí např. předmět Metodika průvodcovské činnosti), kteří mají úplně stejné úkoly jako vedoucí praxe z řad interních členů katedry. Všichni jsou zkušenými průvodci s dlouholetou praxí. Kdyby kancelář najala pro zájezd profesionálního průvodce mimo školu, pedagogickou činnost bychom od něj žádat nemohli a praxe formou zájezdu by ztratila smysl.

Speciální terénní praxe, které jsou organizovány ve spolupráci s partnerskými vysokými školami v zahraničí

Vedle terénních praxí formou zájezdu mají zájemci z řad studentů možnost zúčastnit se atraktivních akcí a programů, které katedra cestovního ruchu pořádá, případně se na jejich pořádání spolupodílí. I zde jsou studenti aktivně zapojeni nejen v průběhu samotné akce, ale i před jejím počátkem. Výsledkem jejich účasti jsou prezentace výsledků výzkumů, seminární práce nebo i práce bakalářské.

Erasmus - Intenzivní programy

Program Erasmus, jeden z hlavních programů vzdělávání a odborné přípravy v EU, je zaměřen na mobilitu a spolupráci ve vysokoškolském vzdělávání v Evropě. Tzv. *Intenzivní program* (dále také IPE) je projekt krátkého studijního programu, který se může uskutečnit např. formou workshopu nebo letní školy. Pro Intenzivní programy Erasmu je charakteristická práce v multinárodnostních a současně multioborových studentských týmech, které po celou dobu akce vedou a směřují akademičtí pracovníci různého odborného zaměření.

Tab. 2: Účast studentů VŠPJ v mezinárodních workshopech IPE

Table 2: College of Polytechnics Jihlava students' participation in international workshops IPE

Rok	Pořadatel	Název workshopu
2012	Kauno Kolegija/University of Applied Sciences, Kaunas, Litva	Promotion of Wellness Tourism – Well Tour
2013	Tartu Health Care College, Tartu, Estonsko	Promotion of Wellness Tourism focused on elderly - Welltour 2
2014	School of Economics, Law and Medical Sciences, Kielce, Polsko	Promotion of Wellness Tourism focused on families - Welltour 3

Zdroj: Katedra cestovního ruchu VŠPJ

IPE, kterých se účastní jihlavští studenti, jsou specifickými mezinárodními studentskými workshopy, kde týmy studentů mají za úkol během dvou týdnů zpracovat kompletní projekt založení podniku cestovního ruchu předem daného zaměření. Své projekty studenti na závěr akce prezentují na business veletrhu před odbornou porotou, která vybere nejpovedenější projekt a tím také určí vítězný mezinárodní studentský tým. V průběhu akce studenti absolvují sérii odborných přednášek a také exkurzí do zařízení cestovního ruchu, aby do zkoumané problematiky pronikli do nejvíce (Pachrová, 2013). Cílem IPE je studentům umožnit získat jedinečné zkušenosti v oboru, v týmové práci a v prezentačních dovednostech. Jednacím jazykem je vždy angličtina.

Spolupráce VŠPJ s FH Wien – mezinárodní workshopy

Pořádání společných česko-rakouských studentských workshopů byla jedna z klíčových aktivit společného projektu „Spolupráce vysokých škol v cestovním ruchu“. Vysoké školy polytechnické Jihlava a Vysoké školy managementu a komunikace ve Vídni (dále FH Wien) v programu Evropská územní spolupráce Rakousko - Česká republika 2007 – 2013 (Janoušková, 2012).

Obr. 2: Mezinárodní studentský workshop ve Vídni v roce 2009

Figure 2: International students workshop in Vienna in 2009

Zdroj: Archiv katedry cestovního ruchu VŠPJ

Projekt skončil v roce 2012, ale společné mezinárodní workshopy pokračují dále. V roce 2014 proběhl již v pořadí šestý. Workshopy probíhají jedenkrát za rok, střídavě je organizuje rakouský partner (Institut für Tourismus-Management FH Wien) nebo katedra cestovního ruchu VŠPJ.

Tab. 3: Přehled společných česko-rakouských mezinárodních studentských workshopů

Table 3: List of Czech-Austrian international students workshops

Rok	Místo konání	Téma workshopu
2009	Vídeň	Kulturní cestovní ruch
2010	Jihlava	Culinary Tourism
2011	Vídeň	Nové trendy a technologie v cestovním ruchu
2012	NP Podyjí & Thayatal	Výzkum cestovního ruchu v chráněném území
2013	Vídeň	Enoturismus/Vinařský cestovní ruch
2014	Jihlava	Průzkum nabídky služeb CR pro osoby s handicapem

Zdroj: Katedra cestovního ruchu VŠPJ

Výměnné pobyty studentů (Ukrajina)

Spolupráce Kraje Vysočina a Zakarpatské oblasti Ukrajiny trvá již několik let. Vysoká škola polytechnická Jihlava se k těmto aktivitám připojila počátkem roku 2013 a navázala kontakty s Užhorodskou národní univerzitou. Obě školy se dohodly, že první společnou aktivitou budou týdenní výměnné pobyty studentů. Tento způsob spolupráce zahájila jihlavská katedra cestovního ruchu s Fakultou cestovního ruchu Užhorodské národní univerzity.

Obr. 3: Studenti VŠPJ na Užhorodské národní univerzitě

Figure 3: College of Polytechnics Jihlava students at the Uzhhorod National University

Zdroj: Archiv katedry cestovního ruchu VŠPJ

Skupina deseti ukrajinských studentů s pedagogickým doprovodem navštívila Jihlavu poprvé v květnu 2013 a znovu o rok později v květnu 2014. Program jejich týdenního pobytu v Kraji Vysočina zajišťovali pracovníci VŠPJ za vydatné pomoci zájemců z řad studentů oboru Cestovní ruch. Tito studenti pak, stejně jako v roce 2013, pobývali v září 2014 v Užhorodu. Zde se o ně celý týden starali jejich ukrajinští kolegové pod vedením pedagogů z Fakulty cestovního ruchu.

Ukrajina, zvláště Zakarpatská oblast, začíná být i přes současnou situaci na východě země pro české turisty velmi atraktivní a vyhledávaná. Bude potřeba stále více odborníků, kteří prostředí země znají. Pro studenty - budoucí pracovníky v cestovním ruchu - je účast při výměnných pobytech vynikající příležitostí.

Studentské expedice na Kubu

Mezi studenty oboru Cestovní ruch je řada těch, kteří projevují zájem o poznání mimoevropských destinací. Pro opravdu nadšené zájemce začala katedra cestovního ruchu VŠPJ před několika lety připravovat možnost dobrovolné terénní praxe na Kubě. Poprvé se tato akce uskutečnila koncem roku 2010 a setkala se u zúčastněných studentů s velkým úspěchem. Další pětítýdenní expedici na Kubu absolvovali studenti na přelomu ledna a února 2013. Třetí studentská expedice „Kuba 2015“ je připravena a studenti odletí za oceán v lednu 2015.

Obr. 4: Studentky VŠPJ ve vlhkých tropech na východě Kuby

Figure 4: College of Polytechnics Jihlava students in humid tropics on the eastern Cuba

Zdroj: Archiv katedry cestovního ruchu VŠPJ

Z hlediska celosvětové turistiky je Kuba považována za strategický trh a vstupní bránu nejen do Karibiku, ale celé Latinské Ameriky. Cestovní ruch tvoří jednu z hlavních opor ekonomiky země a lze očekávat jeho další rychlý rozvoj. Narůstající zájem zahraničních turistů o pobyt na Kubě je nesporný. Ostrov má ideální přírodní podmínky pro rozvoj cestovního ruchu a bohaté kulturní dědictví. V posledních letech zde probíhají významné ekonomické změny, které ovlivňují také politickou situaci (Janoušková, Chalupa, 2012). Rok od roku roste počet zahraničních návštěvníků, zejména z Kanady, Španělska, Francie, Německa a Ruska. Roste i počet klientů z České republiky. Lze očekávat, že naše cestovní kanceláře budou upřednostňovat zaměstnance s osobní zkušeností a kontakty v cílové zemi.

Trasu a program expedic připravila podle zadání katedry kubánská organizace cestovního ruchu Cubanacan s pomocí univerzit v Santiagu a v Sanctí Spiritu. Skupina vždy během pobytu procestuje celý ostrov, navštíví kulturní i přírodní zajímavosti. Při pobytu členů expedice v hotelích nejvyšší kategorie nadnárodních řetězců jsou připraveny besedy s vedoucími pracovníky těchto hotelů.

Závěr

Praxe studentů VŠPJ probíhá především v různých zařízeních cestovního ruchu v České republice, nebo v zahraničí (cestovní kanceláře a agentury, ubytovací zařízení, turistická informační centra, organizace cestovního ruchu, odbory cestovního ruchu na krajských a městských úřadech atd.). K takto koncipovaným praxím „tradičním“ je nutné pro úspěšné absolvování předmětu Praxe splnit ještě dvě terénní výukové praxe. Jejich zařazení považují pracovníci katedry cestovního ruchu za velmi důležité pro komplexní přípravu budoucích pracovníků v cestovním ruchu. Studenti si v praxi ověřují teoretické znalosti, poznají také svoje organizační a průvodcovské schopnosti. V případě zahraniční terénní praxe navíc mohou procvičit a rozšířit svou znalost cizích jazyků. Příprava a vlastní realizace tohoto typu praxe je poměrně složitá a nebyla by možná bez spolupráce se školní cestovní kanceláří. O správnosti zařazení terénních praxí do výuky nás mohou přesvědčit také četné reakce absolventů VŠPJ, které mají pracovníci katedry cestovního ruchu k dispozici. Absolventi zpětně hodnotí terénní výukové praxe na VŠPJ velmi pozitivně.

Literatura

- JANOUSHKOVÁ, E. – CHALUPA, P. 2012. Podíl terénní praxe na tvorbě geografické gramotnosti pracovníka v cestovním ruchu. In *Logos Polytechnikos*. ISSN 1804-3682, 2012, roč. 3, č. 2, s. 9-16.
- JANOUSHKOVÁ, E. 2012. Význam mezinárodní spolupráce vysokých škol

- v cestovním ruchu. In M. Gúčik (Ed.): *Folia Turistica 2. Zborník vedeckých prác*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 2012. ISBN 978-80-557-0351-0, s. 126 - 131.
- PACHROVÁ, S. 2009. Praxe studentů oboru Cestovní ruch na Vysoké škole polytechnické Jihlava. In *Aktuální problémy cestovního ruchu – Vzdělávání a výzkum v cestovním ruchu*. Jihlava: VŠP Jihlava, 2009. ISBN 978-80-87035-25-2, s. 149-151.
- PACHROVÁ, S. 2013. WELLTOUR 2 - IP Erasmus „Promotion of wellness tourism - focus on elderly“. In *Studia Turistica*. [online]. 2013, vol. 4, no. 1 [cit. 2014-01-09]. ISSN 1804-252X . Dostupné z: <https://www.vspj.cz/tvurcicinnost/casopisy-vspj/studia-turistica>
- SMĚRNICE K ODBORNÉ PRAXI PRO STUDENTY OBORU CESTOVNÍ RUCH. 2014. Vysoká škola polytechnická Jihlava. 2014. [online]. [cit. 2014-21-09]. Dostupné z: <http://www.vspj.cz/skola/vnitri-predpisy>

IMPORTANCE OF PRACTICAL TRAINING FOR PREPARING FUTURE WORKERS IN TOURISM

Summary

The Practice is one of the core subjects of Travel and Tourism bachelor studies at the College of Polytechnics Jihlava. Passing this obligatory subject let the students obtain skills for working in all forms of tourism business, as well as in a public administration. The main aim of the Practice is an interconnection of all theoretical education with practical trainings and practical work placements, so that the students have an opportunity of real use of their obtained knowledge and they can also add to their knowledge important practical skills.

The total length of obligatory practice during the bachelor study of Travel and Tourism is 22 weeks. Due to its length and also because of its demands, the Practice is divided into several related parts. Continuous practical work placements take place for three weeks at the end of the first study year, for three weeks at the end of the second study year and also during the whole semester in the last year of bachelor studies, that means for 14 weeks in the sixth semester. In addition to these practical work placements, students have to pass two special a-week-long practical training courses. These short-time practices are a specific form of practical education. They are tutored by academic staff of the Department of Travel and Tourism and co-organized by the College of Polytechnics Jihlava Travel Agency. The College of Polytechnics Jihlava is the only institution of tertiary education in the Czech Republic which has its own licenced touroperator. Students during their practical training in the school travel agency make real tourism products (tours and sightseeing trips), which are realized as mentioned a-week-long-practical training courses under the supervision of the college travel and tourism teachers. During

these courses other students work as tourist guides etc. There are other possibilities how to pass the practical training course, not only by participating in some of the tours. Department of Travel and Tourism offers to its students participation in various international students workshops, or participation in thematic sightseeing visits organized abroad in cooperation with different partner universities.

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.

Katedra cestovného ruchu, Vysoká škola polytechnická Jihlava
Tolstého 16, 586 01 Jihlava
E-mail: eva.janouskova@vspj.cz

RNDr. Mgr. Stanislava Pachrová, Ph.D.

Katedra cestovného ruchu, Vysoká škola polytechnická Jihlava
Tolstého 16, 586 01 Jihlava
E-mail: stanislava.pachrova@vspj.cz